

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 73/18
Λουξεμβούργο, 31 Μαΐου 2018

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα στην υπόθεση C-68/17
IR κατά JQ

Κατά την άποψη του γενικού εισαγγελέα M. Wathelet, η απαγόρευση διακρίσεων λόγω θρησκείας αντίκειται στην απόλυση καθολικού ιατρού- διευθυντή σε καθολικό νοσοκομείο λόγω του διαζυγίου του και του νέου γάμου του

Η απαίτηση από καθολικό ιατρό- διευθυντή να σεβαστεί τον ιερό και άρρηκτο χαρακτήρα του γάμου σύμφωνα με το δόγμα της Καθολικής Εκκλησίας δεν συνιστά πραγματική επαγγελματική απαίτηση και ακόμα λιγότερο επαγγελματική απαίτηση ουσιώδη και δικαιολογημένη

Από το έτος 2000 μέχρι το έτος 2009, ο JQ, καθολικός στο θρήσκευμα, διετέλεσε διευθυντής της παθολογικής κλινικής καθολικού νοσοκομείου που βρίσκεται στο Düsseldorf Γερμανίας. Η IR, γερμανική εταιρία περιορισμένης ευθύνης που τελεί υπό την εποπτεία του Αρχιεπισκόπου της Κολωνίας, διαχειρίζεται το νοσοκομείο αυτό. Όταν η IR πληροφορήθηκε ότι ο JQ, μετά το διαζύγιο από την πρώτη σύζυγό του που εκδόθηκε σύμφωνα με το γερμανικό αστικό δίκαιο, τέλεσε νέο πολιτικό γάμο, χωρίς όμως να έχει ακυρωθεί ο πρώτος γάμος του που είχε συναφθεί κατά τον καθολικό τύπο, αυτή κατήγγειλε τη σύμβαση εργασίας του.

Κατά την IR, ο JQ, συνάπτοντας γάμο άκυρο βάσει του κανονικού δικαίου, αθέτησε ουσιωδώς τις απορρέουσες από τη σχέση εργασίας του υποχρεώσεις. Πράγματι, το κανονικό δίκαιο ορίζει ότι ο γάμος καθολικού που δεσμεύεται με προηγούμενο γάμο είναι άκυρος. Επιπλέον, σύμφωνα με τους κανόνες της Καθολικής Εκκλησίας στη Γερμανία, η προσωπική ζωή των υπαλλήλων της εκκλησίας που ασκούν διευθυντικά καθήκοντα, όπως οι ιατροί-διευθυντές, πρέπει να εκφράζει τις αρχές του καθολικού δόγματος σχετικά με την πίστη και την ηθική. Έτσι, η σύναψη γάμου που λογίζεται άκυρος βάσει του δόγματος και της έννομης τάξης της Καθολικής Εκκλησίας θεωρείται σοβαρή αθέτηση της υποχρεώσεως συμμορφώσεως, και συνεπώς δικαιολογεί εν προκειμένω την απόλυση του JQ.

Όσον αφορά τον JQ, αυτός θεωρεί ότι η απόλυσή του παραβιάζει την αρχή της ίσης μεταχείρισεως καθόσον, σύμφωνα με τους εν λόγω εκκλησιαστικούς κανόνες, το διαζύγιο και η τέλεση νέου γάμου διευθυντή κλινικής προτεσταντικού θρησκειώματος ή άθρησκου δεν θα είχε καμία επίπτωση στη σχέση εργασίας του με την IR.

Το Bundesarbeitsgericht (ομοσπονδιακό δικαστήριο εργατικών διαφορών, Γερμανία), το οποίο επιλήφθηκε της υποθέσεως, διερωτάται κατά πόσον η γερμανική ερμηνεία του δικαιώματος αυτοκαθορισμού των εκκλησιών, το οποίο επιτρέπει στην Καθολική Εκκλησία να απαιτεί από τους εργαζομένους της υποχρέωση συμμορφώσεως διαφορετική αναλόγως του θρησκειώματός τους ενώ ασκούν παρόμοια καθήκοντα, είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης και πιο συγκεκριμένα με την απαγόρευση οποιασδήποτε διακρίσεως λόγω θρησκείας η οποία κατοχυρώνεται ιδίως με την οδηγία για την ίση μεταχείριση στην εργασία ¹. Σε αυτό το πλαίσιο ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει την οδηγία.

Με τις σημερινές του προτάσεις, ο γενικός εισαγγελέας Melchior Wathelet επισημαίνει κατ' αρχάς ότι η απόλυση του JQ θα ήταν προδήλως παράνομη, ως αποτελούσα άμεση διάκριση λόγω θρησκείας, αν οι εκκλησίες και οι οργανώσεις των οποίων η δεοντολογία εδράζεται στη θρησκεία

¹ Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16).

δεν απολάμβαναν **προνομιακού νομικού καθεστώτος τόσο δυνάμει του γερμανικού συνταγματικού δικαίου όσο και δυνάμει της οδηγίας.**

Συναφώς, το Bundesarbeitsgericht πρέπει, σε πρώτο στάδιο, να ελέγξει αν η IR είναι πράγματι ιδιωτική οργάνωση η δεοντολογία της οποίας εδράζεται στη θρησκεία. Προς τούτο δεν αρκεί απλώς και μόνο το γεγονός ότι η IR τελεί υπό την εποπτεία του Αρχιεπισκόπου της Κολωνίας και ότι ο εταιρικός σκοπός της συνίσταται στην εκτέλεση των αποστολών της Caritas. Αντιθέτως, πρέπει να εξακριβωθεί αν η πρακτική των νοσοκομείων που διαχειρίζεται η IR εντάσσεται στο δόγμα της Καθολικής Εκκλησίας όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών υγείας κατά τρόπο που τις διακρίνει ουσιωδώς από τα δημόσια νοσοκομεία. Αν αποδειχθεί, ιδίως, ότι, σύμφωνα με την κατήχηση της Καθολικής Εκκλησίας, τα νοσοκομεία που διαχειρίζεται η IR δεν πραγματοποιούν αμβλώσεις ή δεν χορηγούν το λεγόμενο «χάπι της επόμενης ημέρας», σε αντίθεση με τα δημόσια νοσοκομεία, η IR μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιωτική οργάνωση η δεοντολογία της οποίας εδράζεται στη θρησκεία.

Ακολούθως, ο γενικός εισαγγελέας υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με την οδηγία, διαφορετική μεταχείριση που εδράζεται στο θρήσκευμα ή τις πεποιθήσεις ενός προσώπου δεν συνιστά διάκριση όταν, λόγω της φύσης των εν λόγω δραστηριοτήτων ή του πλαισίου εντός του οποίου ασκούνται, η θρησκεία ή οι πεποιθήσεις αποτελούν επαγγελματική απαίτηση ουσιώδη, θεμιτή και δικαιολογημένη, λαμβάνοντας υπόψη τη δεοντολογία της οργάνωσης.

Κατά την άποψη του γενικού εισαγγελέα, η συγκρισιμότητα των καταστάσεων στις οποίες βρίσκονται αφενός οι εργαζόμενοι καθολικού θρησκειώματος και αφετέρου οι εργαζόμενοι διαφορετικού θρησκειώματος ή οι άθρησκοι, όσον αφορά τον επίμαχο λόγο απολύσεως, πρέπει να εξετασθεί από την αντικειμενική άποψη της επαγγελματικής δραστηριότητας του εκκλησιαστικού εργοδότη, εν προκειμένω της παροχής υπηρεσιών υγείας.

Ο γενικός εισαγγελέας υπογραμμίζει ότι, **εν προκειμένω, η επίμαχη απαίτηση δεν είναι το ιδιαίτερο θρήσκευμα², αλλά η αποδοχή συγκεκριμένης πεποιθήσεως της Καθολικής Εκκλησίας**, δηλαδή της αντιλήψεως για τον γάμο όπως ορίζεται στο δόγμα και το κανονικό δίκαιο της Καθολικής Εκκλησίας, **η οποία περιλαμβάνει την τήρηση του θρησκευτικού τυπικού του γάμου και τον σεβασμό του ιερού και άρρηκτου χαρακτήρα των συζυγικών σχέσεων.**

Ο γενικός εισαγγελέας θεωρεί ότι τέτοια πεποίθηση δεν συνιστά, εν προκειμένω, επαγγελματική απαίτηση και ακόμα λιγότερο, επαγγελματική απαίτηση ουσιώδη και δικαιολογημένη.

Κατ' αρχάς, η απαίτηση αυτή **δεν σχετίζεται καθόλου** με την επαγγελματική δραστηριότητα της IR και του JQ, δηλαδή **με την παροχή υπηρεσιών υγείας και περίθαλψης στους ασθενείς**. Τούτο αποδεικνύεται από το γεγονός ότι η συμμετοχή στην Καθολική Εκκλησία δεν αποτελεί προϋπόθεση για την πλήρωση της θέσεως του διευθυντή της παθολογικής κλινικής και ότι η IR προσλαμβάνει μη καθολικούς για να καλύψουν θέσεις διευθυντών κλινικών και τους αναθέτει διευθυντικά καθήκοντα. Επιπροσθέτως, εξετάζοντας την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του JQ, η επίμαχη απαίτηση δεν έχει καμία σχέση με τα διοικητικά του καθήκοντα ως διευθυντή της εν λόγω κλινικής. **Επομένως, δεν πρόκειται για πραγματική επαγγελματική απαίτηση.**

Επιπλέον, ο σεβασμός της αντιλήψεως για το γάμο σύμφωνα με το δόγμα και το κανονικό δίκαιο της Καθολικής Εκκλησίας **δεν αποτελεί ουσιώδη** επαγγελματική απαίτηση, καθόσον δεν φαίνεται να είναι απαραίτητη, λόγω της επαγγελματικής δραστηριότητας της IR, δηλαδή της παροχής υπηρεσιών υγείας, για την επιβεβαίωση της δεοντολογίας της ή για την άσκηση του δικαιώματος της αυτονομίας της. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι οι ασθενείς ή οι συνάδελφοι δεν έχουν καμία προκατάληψη όσον αφορά το εάν ο διευθυντής της παθολογικής κλινικής είναι καθολικός και ακόμη λιγότερο αν έχει συνάψει γάμο άκυρο σύμφωνα με το δόγμα και το κανονικό δίκαιο της Καθολικής Εκκλησίας. Αντιθέτως, αυτό που έχει σημασία γι' αυτούς τους ασθενείς και

² Όπως στην περίπτωση της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Απριλίου 2018, Egenberger ([C- 414/16](#), βλ. ΑΤ [αριθ. 46/18](#)).

συναδέλφους είναι τα προσόντα και οι ιατρικές δεξιότητες του διευθυντή της κλινικής, καθώς και οι διοικητικές του ικανότητες.

Για τους ίδιους λόγους, η επίμαχη απαίτηση **δεν είναι καθόλου δικαιολογημένη**. Το διαζύγιο του JQ και η τέλεση νέου πολιτικού γάμου δεν δημιουργούν κανένα κίνδυνο, πιθανό ή σοβαρό, προσβολής της δεοντολογίας της IR ή του δικαιώματος της αυτονομίας της. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να σημειωθεί ότι η IR δεν εξέτασε καν το ενδεχόμενο να απαλλάξει τον JQ από τα καθήκοντα του ως διευθυντή της παθολογικής κλινικής αλλά τον απέλυσε αμέσως, ενώ ως ιατρός χωρίς διευθυντικά καθήκοντα δεν θα ήταν υποχρεωμένος να τηρήσει την επίμαχη απαίτηση.

Σε περίπτωση που το Bundesarbeitsgericht διαπιστώσει ότι είναι αδύνατη η ερμηνεία του γερμανικού δικαίου κατά τρόπο συνάδοντα προς την οδηγία, ο γενικός εισαγγελέας επισημαίνει επίσης ότι η **αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω θρησκείας** ή πεποιθήσεων αποτελεί, λαμβάνοντας υπόψη το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο ιδρύθηκε η Ένωση, **βασική θεσμική αξία της έννομης τάξης της Ένωσης**³, την οποία το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ως γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης.

Κατά την άποψη του γενικού εισαγγελέα, η αρχή αυτή παρέχει στους ιδιώτες υποκειμενικό δικαίωμα δυνάμενο να προβληθεί ως τέτοιο στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ ιδιωτών.

Συνεπώς, σε περίπτωση που το Bundesarbeitsgericht αδυνατεί να ερμηνεύσει το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο κατά τρόπο συνάδοντα προς την οδηγία, το δικαστήριο αυτό υποχρεούται να παράσχει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, την έννομη προστασία που απορρέει για τους πολίτες από τη γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω θρησκείας και **να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα** της οδηγίας, **αφήνοντας εν ανάγκη ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη εθνική διάταξη**.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Οι προτάσεις του γενικού εισαγγελέα δεν δεσμεύουν το Δικαστήριο. Έργο του γενικού εισαγγελέα είναι να προτείνει στο Δικαστήριο, με πλήρη ανεξαρτησία, νομική λύση για την υπόθεση που του έχει ανατεθεί. Η υπόθεση τελεί υπό διάσκεψη στο Δικαστήριο. Η απόφαση θα εκδοθεί αργότερα.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, κατά τον ίδιο τρόπο, τα άλλα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται παρόμοιου προβλήματος.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο](#) των προτάσεων δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα CURIA κατά την ημερομηνία αναπτυξέως τους

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από την ανάπτυξη των προτάσεων διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106

³ Το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαγορεύει πλέον ρητά κάθε διάκριση λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων. Ωστόσο, η υπό κρίση υπόθεση έλαβε χώρα πριν την έναρξη ισχύος του Χάρτη, και συνεπώς [ο Χάρτης] δεν εφαρμόζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση. (σημείωση 25 και σημείο 83)